

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

27 päivänä tammikuuta 2021 *

Muutoksenhaku – Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Euroopan voimakaapelimarkkinat – Markkinoiden jakaminen hankkeiden yhteydessä – Asetus (EY) N:o 1/2003 – 23 artiklan 2 kohta – Yhtiön joutuminen vastuuseen toisen yhtiön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä käyttäytymisistä – Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskeva oletus – Yksikkö, jolla on määräysvalta kaikkiin toisen yhtiön osakkeisiin liittyviin äänioikeuksiin

Asiassa C-595/18 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 21.9.2018,

The Goldman Sachs Group Inc., kotipaikka New York (Yhdysvallat), edustajinaan A. Mangiaracina, avvocatessa, ja J. Koponen, advokat,

valittajana,

ja jossa muina osapuolina ovat

Euroopan komissio, asiamiehinaan P. Rossi, C. Sjödin, T. Vecchi ja J. Norris,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Prysmian SpA, kotipaikka Milano (Italia), ja

Prysmian Cavi e Sistemi Srl, kotipaikka Milano,

edustajinaan C. Tesauro ja L. Armati, avvocati,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit A. Kumin, T. von Danwitz, P. G. Xuereb (esittelevä tuomari) ja I. Ziemele,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 The Goldman Sachs Group Inc. vaatii valituksellaan kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2018 antaman tuomion The Goldman Sachs Group v. komissio (T-419/14, EU:T:2018:445; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sen kanteen, jossa vaadittiin yhtäältä [SEUT 101] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.39610 – Voimakaapelit) 2.4.2014 annetun komission päätöksen C(2014) 2139 final (jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista sitä koskevilta osin ja toisaalta sille määrätyn sakon määrän alentamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 2 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat [SEUT 101] tai [SEUT 102] artiklan määräyksiä – –

– –”

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 3 Valituksenalaisen tuomion 1–22 ja 47 kohdasta ilmenevä asian tausta voidaan tiivistää tämän oikeudenkäynnin tarpeita varten seuraavasti.
- 4 Valittajana oleva The Goldman Sachs Group on Yhdysvaltoihin sijoittautunut yhtiö, joka toimii liikepankkina ja sijoitusyhtiönä maailman tärkeimmissä rahoituskeskuksissa. Se oli 29.7.2005–28.1.2009 GS Capital Partners V -rahastojen (jäljempänä GSCP V -rahastot) ja muiden läpikulkuyhtiöiden välityksellä Prysmian SpA:n ja Prysmian SpA:n kokonaan omistaman tytäryhtiön Prysmian Cavi e Sistemi Srl:n (jäljempänä PrysmianCS), aiemmin Pirelli Cavi e Sistemi Energia SpA, sittemmin Prysmian Cavi e Sistemi Energia Srl, (välillinen) emoyhtiö. Prysmian ja PrysmianCS – kumpikin Italiaan sijoittautuneita yhtiöitä – muodostavat yhdessä Prysmian-konsernin, joka on maailmanlaajuinen toimija merenalaisten ja maanalaisten voimakaapelien alalla.
- 5 Vaikka valittaja omisti alun perin kaikki Prysmianin yhtiöosuudet, tämä omistusosuus pieneni kahden 7.9.2005 ja 21.7.2006 toteutetun yhtiöosuuksien luovutuksen jälkeen aluksi 91,1 prosenttiin ja sitten 84,4 prosenttiin 3.5.2007 saakka, jolloin osa Prysmianin osakkeista otettiin kaupankäynnin kohteeksi Milanon (Italia) pörssissä listautumisannin (Initial Public Offering, jäljempänä IPO) kautta.
- 6 SEUT 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) 53 artiklan mukaisen menettelyn päätteeksi komissio antoi 2.4.2014 riidanalaisen päätöksen.

- 7 Komissio totesi kyseisen päätöksen 1 artiklassa, että valittaja ja 25 muuta yhtiötä Prysmian ja PrysmianCS mukaan lukien olivat osallistuneet kartelliin, joka merkitsi SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua rikkomista maanalaisten ja/tai merenalaisten (erikois-)suurjännitekaapeleiden alalla (jäljempänä kyseessä oleva rikkominen).
- 8 Valittajan katsottiin riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 5 kohdan c alakohdassa olevan vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta Prysmianin ja Prysmian Cavi e Sistemi Energian emoyhtiönä 29.7.2005–28.1.2009 (jäljempänä rikkomisajanjakso).
- 9 Komissio oletti tältä osin yhtäältä, että Prysmian oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmian Cavi e Sistemi Energian markkinakäyttäytymiseen kyseisen ajanjakson aikana, ja toisaalta, että valittaja oli 29.7.2005–3.5.2007 käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin ja näin ollen Prysmian Cavi e Sistemi Energian markkinakäyttäytymiseen.
- 10 Komissio päätteli lisäksi valittajalla näihin yhtiöihin olevia taloudellisia, organisatorisia ja oikeudellisia yhteyksiä koskevan arvioinnin nojalla, että valittaja oli käyttänyt tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin ja näin ollen Prysmian Cavi e Sistemi Energian markkinakäyttäytymiseen rikkomisajanjakson aikana.
- 11 Kuten riidanalaisen päätöksen 2 artiklan f alakohdasta ilmenee, komissio määräsi näin ollen valittajan maksamaan 37 303 000 euron suuruisen sakon yhteisvastuullisesti Prysmianin ja PrysmianCS:n kanssa.

Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 12 Valittaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.6.2014 toimitetulla kannekirjelmällä kanteen, jossa vaadittiin yhtäältä riidanalaisen päätöksen kumoamista sitä koskevilta osin ja toisaalta sille määrätyn sakon määrän alentamista.
- 13 Valittaja esitti riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevien vaatimustensa tueksi unionin yleisessä tuomioistuimessa viisi kanneperustetta ja etenkin ensimmäisen kanneperusteen, joka perustui SEUT 101 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomiseen sekä oikeudelliseen virheeseen ja ilmeiseen arviointivirheeseen.
- 14 Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 25.6.2015 antamallaan määräyksellä Prysmianin ja PrysmianCS:n väliintulijoiksi tukemaan komission vaatimuksia.
- 15 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan valituksenalaisella tuomiolla.
- 16 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lähinnä, että komissio oli perustellusti tukeutunut 29.7.2005 ja 3.5.2007 välisen ajanjakson osalta oletamaan siitä, että valittaja käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin ja Prysmian Cavi e Sistemi Energian markkinakäyttäytymiseen.
- 17 Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan oli niin, että kun emoyhtiöllä on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet ja etenkin kun tähän liittyy selkeä enemmistöosuus mainitusta tytäryhtiöstä, kuten nyt käsiteltävässä tapauksessa, mainittu emoyhtiö on tilanteessa, joka vastaa kyseisen tytäryhtiön yksinomaisen omistajan tilannetta, joten emoyhtiö voi määrittää tytäryhtiön taloudellisen ja kaupallisen strategian, vaikka se ei omistakaan tytäryhtiötä kokonaan tai lähes kokonaan.
- 18 Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että komissio oli voinut virhettä tekemättä katsoa, että valittaja oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin ja Prysmian Cavi e Sistemi Energian markkinakäyttäytymiseen koko rikkomisajanjakson ajan, tukeutumalla ensinnäkin siihen, että valittajalla oli oikeus nimittää Prysmianin eri hallitusten jäsenet, toiseksi siihen, että valittajalla oli

oikeus kutsua Prysmianin osakkeenomistajat koolle yhtiökokouksiin ja ehdottaa Prysmianin hallitusten jäsenten tai koko hallitusten erottamista, kolmanneksi siihen, että valittajan ”Merchant Banking”-ryhmän (Principal Investment Area, jäljempänä PIA) suoria sijoituksia hoitavan haaran jäsenillä oli siirrettyjä valtuuksia Prysmianin hallituksissa ja he osallistuivat Prysmianin strategiseen komiteaan, neljänneksi siihen, että valittaja sai Prysmianilta säännöllisesti päivityksiä ja kuukausikertomuksia, viidenneksi siihen, että komission riidanalaisessa päätöksessä luettelemilla toimenpiteillä pyrittiin varmistamaan valittajalla olevan ratkaisevan määräysvallan säilyminen listautumisannin jälkeen, ja kuudenneksi näyttöön siitä, että valittaja oli toiminut teollisuusomistajan tavoin.

Asianosaisten vaatimukset unionin tuomioistuimessa

- 19 Valittaja vaatii, että unionin tuomioistuin
- kumoaa valituksenalaisen tuomion
  - kumoaa kokonaan tai osittain (esimerkiksi vuoden 2007 touko- tai marraskuusta lähtien, jolloin valittaja omisti vain noin 45 prosenttia ja sen tytäryhtiöt omistivat vain noin 26 prosenttia Prysmianin osakkeista) riidanalaisen päätöksen 1–4 artiklan sitä koskevilta osin ja/tai
  - alentaa valittajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätyn sakon määrää ja
  - velvoittaa komission korvaamaan asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa ja muutoksenhakumenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 20 Komissio vaatii unionin tuomioistuinta
- hylkäämään valituksen ja
  - velvoittamaan valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 21 Prysmian ja PrysmianCS vaativat, että unionin tuomioistuin
- hylkää valituksen ja
  - velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien niiden väliintulosta komission vaatimusten tukemiseksi aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Valituksen käsittely

- 22 Valittaja esittää valituksensa tueksi kaksi valitusperustetta. Ensimmäinen valitusperuste perustuu SEUT 101 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomiseen siltä osin kuin valittajan on katsottu olevan vastuussa unionin kilpailuoikeuden rikkomisesta, johon Prysmian ja PrysmianCS olivat syyllistyneet 29.7.2005 ja 3.5.2007 välisen ajanjakson aikana (jäljempänä IPO:ta edeltänyt ajanjakso). Toinen valitusperuste perustuu SEUT 101 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomiseen siltä osin kuin valittajan katsottiin olevan vastuussa tästä samasta rikkomisesta ajanjaksolla 3.5.2007–28.1.2009 (jäljempänä IPO:n jälkeinen ajanjakso). Valittaja pyytää lisäksi unionin tuomioistuimelta, että sille myönnetään sama alennus sakon määrästä, joka Prysmianille ja PrysmianCS:lle myönnetään, alentamalla sen maksettavaksi yhteisvastuullisesti Prysmianin ja PrysmianCS:n kanssa määrätyn sakon määrää, jos unionin tuomioistuin hyväksyy valituksen, jonka mainitut yhtiöt ovat tehneet unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2018 antamasta tuomiosta Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi v. komissio (T-475/14, EU:T:2018:448).

Ensimmäinen valitusperuste

- 23 Ensimmäinen valitusperuste jakautuu kolmeen osaan.

Ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa

– Asianosaisten lausumat

- 24 Valittaja väittää ensimmäisen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa, joka koskee valituksenalaisen tuomion 49, 50 ja 52 kohtaa, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut virheellisesti, ettei komissio ollut tehnyt virhettä siltä osin kuin tämä oli katsonut valittajan olevan vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta IPO:ta edeltäneen ajanjakson osalta tukeutumalla oletamaan siitä, että valittaja käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianiin ja PrysmianCS:ään.
- 25 Valittaja väittää tältä osin, että sen omistusosuus GSCP V -rahastoista oli vain 33 prosenttia ja loput osuudet olivat riippumattomien kolmansien sijoittajien omistuksessa. Lisäksi näiden rahastojen omistusosuus Prysmianista oli IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana 41:tä ensimmäistä päivää lukuun ottamatta aluksi noin 91 prosenttia ja sitten noin 84 prosenttia. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa oletamaa voidaan soveltaa ainoastaan silloin, kun emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä kokonaan tai lähes kokonaan. Unionin yleinen tuomioistuin on valittajan mukaan tehnyt virheen katsoessaan, että kun emoyhtiöllä on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet ja etenkin kun tähän liittyy selkeä enemmistöosuus kyseisestä tytäryhtiöstä, mainittu emoyhtiö on tilanteessa, joka vastaa kyseisen tytäryhtiön yksinomaisen omistajan tilannetta.
- 26 Valittajan mukaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa oletamaa ei voida soveltaa tällaisissa olosuhteissa sen peruseriaatteen mukaisesti, jonka mukaan olettamia on sovellettava suppeasti. Unionin yleisen tuomioistuimen lähestymistapa ei ole tältä osin sen 10.9.2009 annetun tuomion Akzo Nobel ym. v. komissio (C-97/08 P, EU:C:2009:536) mukainen, jossa unionin tuomioistuin on tunnustanut tällaisen olettaman olemassaolon. Unionin yleisen tuomioistuimen tulkinta on valittajan mukaan lisäksi virheellinen mainitun olettaman tavoitteen valossa, koska sillä korvataan sellainen kaikkien yhtiöosuuksien omistamista koskeva näyttö, joka voidaan esittää vaivattomasti tutustumalla nopeasti kauppa- ja yhtiörekisteriin, jolla taataan oikeusvarmuus ja joka on helposti sovellettavissa, perusteellisella näytöllä sellaisista yksittäistapaukselle ominaisista seikoista, joiden johdosta emoyhtiö voi tosiasiallisesti käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa. Valittaja toteaa lopuksi, että unionin yleinen tuomioistuin on omaksunut saman tytäryhtiön ja saman rikkomisen osalta täysin vastakkaisen tulkinnan 12.7.2018 antamassaan tuomiossa Pirelli & C. v. komissio (T-455/14, ei julkaistu, EU:T:2018:450).
- 27 Komissio, jota Prysmian ja PrysmianCS tukevat, riitauttaa tämän argumentaation. Komissio katsoo, että valittajan väite, jonka mukaan ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa oletamaa ei voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa, koska se omisti vain 33 prosenttia GSCP V -rahastoista, on jätettävä tutkimatta, koska sitä ei ole esitetty unionin yleisessä tuomioistuimessa. Tämä väite on joka tapauksessa perusteeton, koska valittaja käytti yksin ja täysimääräisesti määräysvaltaa GSCP V -rahastojen investointeja koskeviin päätöksiin.
- 28 Valittaja toteaa vastauksessaan, että se on väittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa nimenomaisesti, että sen tosiasiallisesti omistama osuus GSCP V -rahastoista ei riittänyt siihen, että komissio saattoi tukeutua tältä osin ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamaan.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 29 Ensimmäiseksi siltä osin kuin on kyse valittajan argumentaatiosta, jonka mukaan oikeuskäytännössä tunnustettua ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaa oletamaa ei voitu soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa, koska valittajan omistama osuus GSCP V -rahastoista oli vain noin 33 prosenttia ja loput osuudet näistä rahastoista olivat riippumattomien kolmansien sijoittajien omistuksessa, on huomautettava, että – kuten unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 48 ja 64 kohdassa todennut – komissio on riidanalaisessa päätöksessä nojautunut oletamaan siitä, että valittaja käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin ja välillisesti PrysmianCS:n käyttäytymiseen, ottamalla perustaksi toteamuksen, jonka mukaan valittaja käytti määräysvaltaa kaikkiin Prysmianin osakkeisiin liittyviin äänioikeuksiin, eikä sitä, miten suuren osuuden valittaja omisti välillisesti Prysmianista.
- 30 Valittaja ei kuitenkaan valituksessaan riitautta tätä unionin yleisen tuomioistuimen toteamusta eikä sitä, että valittaja käytti edelleen määräysvaltaa kaikkiin mainittuihin äänioikeuksiin koko IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana jopa sen jälkeen, kun Prysmianin osuudet luovutettiin 7.9.2005 ja 21.7.2006. Valittajan väite, joka perustuu siihen, että sen omistusosuus GSCP V -rahastoista oli pelkästään noin 33 prosenttia, on siis joka tapauksessa hylättävä tehottomana.
- 31 Toiseksi on huomautettava siitä valittajan argumentaatiosta, joka koskee unionin yleisen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan komissiolla oli oikeus nojautua oletamaan siitä, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön käyttäytymisestä muun muassa silloin, kun siitä huolimatta, että tytäryhtiö on erillinen oikeussubjekti, se ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, kun otetaan erityisesti huomioon taloudelliset, organisatoriset ja oikeudelliset yhteydet näiden kahden oikeudellisen yksikön välillä (tuomio 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce v. komissio ja komissio v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee niin ikään, että siinä erityistapauksessa, jossa emoyhtiö omistaa suoraan tai välillisesti kilpailusääntöjä rikkoneen tytäryhtiönsä kokonaan tai lähes kokonaan, yhtäältä kyseinen emoyhtiö voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisen tytäryhtiön käyttäytymiseen ja toisaalta on olemassa kumottavissa oleva oletama, jonka mukaan mainittu emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti tällaista vaikutusvaltaa. Näissä olosuhteissa riittää, että komissio osoittaa emoyhtiön omistavan tytäryhtiönsä kokonaan tai lähes kokonaan, jotta voidaan olettaa, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisen tytäryhtiön liiketoimintapolitiikkaan. Komissio voi tämän johdosta katsoa, että emoyhtiö on yhteisvastuussa sen tytäryhtiölle määrätyn sakon maksamisesta, ellei emoyhtiö, jonka asiana on kumota tämä oletama, esitä riittäviä todisteita, joilla voidaan osoittaa, että sen tytäryhtiö käyttäytyy markkinoilla itsenäisesti (tuomio 28.10.2020, Pirelli & C. v. komissio, C-611/18 P, ei julkaistu, EU:C:2020:868, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Jollei tällaista oletamaa kumota, se merkitsee siis sitä, että on katsottava osoitetuksi, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä, ja komissio voi sen perusteella katsoa, että emoyhtiö on vastuussa tytäryhtiön käyttäytymisestä, tarvitsematta esittää mitään lisänäyttöä. Ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan oletaman soveltaminen ei siis edellytä muiden todisteiden esittämistä emoyhtiön tosiasiallisesti käyttämästä vaikutusvallasta (tuomio 26.10.2017, Global Steel Wire ym. v. komissio, C-457/16 P ja C-459/16 P–C-461/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:819, 85 ja 86 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 On tosin selvää, ettei valittaja omistanut Prysmiania kokonaan IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana, koska GSCP V -rahastojen Prysmianista omistaman osuuden suuruus oli, kuten valituksenalaisen tuomion 47 kohdasta ilmenee, kyseisen ajanjakson aikana ja 41:tä ensimmäistä päivää lukuun

ottamatta aluksi noin 91 prosenttia ja tämän jälkeen noin 84 prosenttia. On myös selvää, ettei komissio ole katsonut riidanalaisessa päätöksessä, että tämä osuus merkitsi sitä, että valittaja olisi omistanut Prysmianin lähes kokonaan.

- 35 Tämän tuomion 31–33 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan oletettaman perustana ei ole sinänsä se, että emoyhtiö vain omistaa tytäryhtiön kokonaan tai lähes kokonaan, vaan se, missä määrin emoyhtiö käyttää tytäryhtiössään määräysvaltaa tämän omistuksen johdosta. Unionin yleinen tuomioistuin saattoi siis oikeudellista virhettä tekemättä katsoa lähinnä valituksenalaisen tuomion 50 kohdassa, että emoyhtiö, jolla on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, on tältä osin tilanteessa, joka vastaa tytäryhtiön kokonaan tai lähes kokonaan omistavan yhtiön tilannetta, joten emoyhtiö kykenee määrittämään tytäryhtiön taloudellisen ja kaupallisen strategian. Emoyhtiö, jolla on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, voi näet – kuten emoyhtiö, joka omistaa tytäryhtiönsä kokonaan tai lähes kokonaan – käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön käyttäytymiseen.
- 36 Tästä seuraa, että – toisin kuin valittaja väittää – unionin yleinen tuomioistuin ei ole tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että kun emoyhtiöllä on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, komissiolla on oikeus nojautua oletttamaan siitä, että kyseinen emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen.
- 37 Tätä päätelmää ei voida asettaa kyseenalaiseksi valittajan esittämillä muilla väitteillä.
- 38 Ensinnäkin näet oletttaman, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöön, tarkoituksena on erityisesti rakentaa tasapaino yhtäältä sen merkityksen, joka on annettava tavoitteelle, joka liittyy kilpailusääntöjen ja erityisesti SEUT 101 artiklan vastaisesta toiminnasta rankaisemiseen ja sen uusiutumisen ehkäisemiseen, ja toisaalta sellaisten vaatimusten välille, jotka seuraavat unionin oikeuden tietyistä yleisistä periaatteista, kuten esimerkiksi syyttömyysolettamaa, seuraamusten yksilökohtaista määräämistä ja oikeusvarmuutta koskevista periaatteista sekä puolustautumisoikeuksista, mukaan lukien asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2013, Schindler Holding ym. v. komissio, C-501/11 P, EU:C:2013:522, 108 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 Kuten valittaja väittää, niiden henkilöiden yksilöiminen, joilla on hallussaan yhtiön osakkeisiin kuuluva äänivalta, voi tosin mahdollisesti osoittautua vaikeammaksi kuin niiden henkilöiden määrittäminen, joille nämä osakkeet kuuluvat. Yhtäältä mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että tällaiset vaikeudet voisivat heikentää oikeusvarmuutta. Emoyhtiö, joka omistamatta kokonaan tai lähes kokonaan tytäryhtiönsä osakkeita on varannut itselleen tai hankkinut itselleen kaikki näihin osakkeisiin liittyvät äänioikeudet, ei selvästikään voi olla tietämättä siitä, että näin on.
- 40 Toisaalta on muistutettava, ettei komissio ole mitenkään velvollinen tukeutumaan yksinomaan mainittuun oletttamaan. Mikään ei näet estä kyseistä toimielintä osoittamasta, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä, muilla todisteilla tai muilla todisteilla yhdistettynä mainittuun oletttamaan (tuomio 26.10.2017, Global Steel Wire ym. v. komissio, C-457/16 P ja C-459/16 P–C-461/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:819, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 41 Toiseksi on huomautettava, että sen lisäksi, ettei valittaja selitä, miltä osin unionin yleisen tuomioistuimen tulkinta nyt käsiteltävässä asiassa on ristiriidassa sen aikaisemmassa tuomiossa omaksunan tulkinnan kanssa, tällainen väite on myös tehoton, koska unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti todennut – kuten tämän tuomion 31–36 kohdasta ilmenee –, että komissio saattoi nojautua ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan oletttamaan.
- 42 Tästä seuraa, että ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

Ensimmäisen valitusperusteen toinen osa

– Asianosaisten lausumat

- 43 Valittaja moittii ensimmäisen valitusperusteensa toisessa osassa, joka koskee valituksenalaisen tuomion 71–78 kohtaa, unionin yleistä tuomioistuinta yhtäältä siitä, että tämä katsoi virheellisesti, että valittajan oli kumottava IPO:ta edeltäneen ajanjakson osalta oletama, jonka mukaan se käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen, koska unionin yleinen tuomioistuin ei voinut vaatia valittajalta, että tämä kumoaa oletaman, jota ei sovellettu.
- 44 Unionin yleinen tuomioistuin on toisaalta tulkitessaan virheellisesti nyt käsiteltävässä asiassa sovellettavia oikeudellisia vaatimuksia jättänyt joka tapauksessa arvioimatta asianmukaisesti ne väitteet ja todisteet, jotka valittaja oli esittänyt kumotakseen ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan oletaman.
- 45 Valittaja toteaa tältä osin ensinnäkin, että unionin yleisen tuomioistuimen mainitsemat muutamat todisteet eivät ole omiaan osoittamaan, että GSCP V -rahastot olivat käyttäytyneet eri tavalla kuin pelkkä rahoitusijoittaja. Kun unionin yleinen tuomioistuin toiseksi hylkäsi valittajan väitteen, jonka mukaan Prysmianin johtoryhmä määrittäi Prysmianin liiketoimintapolitiikan, sillä perusteella, ettei valittaja ollut toimittanut mitään sähköpostia tai nimenomaista pöytäkirjaa, joka vahvistaisi tämän väitteen, se asetti sille ylivoimaisen näyttövelvollisuuden. Unionin yleinen tuomioistuin on kolmanneksi jättänyt virheellisesti antamatta mitään merkitystä sille, ettei Prysmianin komission tietopyyntöön antamassa vastauksessa ole viitattu lainkaan GSCP V -rahastoihin tai valittajaan. Unionin yleinen tuomioistuin on katsonut neljänneksi perusteluja esittämättä, että Prysmianin hallituksen tuolloin esittämät riippumattomuutta ja määräysvallan puuttumista koskevat julkiset lausunnot olivat valheellisia ja että ne oli annettu Italian lainsäädännön vastaisesti. Unionin yleinen tuomioistuin on viidenneksi virheellisesti hylännyt valittajan väitteen, jonka mukaan GSCP V -rahastot eivät olleet antaneet ohjeita Prysmianille, sillä perusteella, että kyseinen väite oli väitetysti esitetty epä johdonmukaisesti.
- 46 Komissio, jota Prysmian ja PrysmianCS tukevat, kiistää nämä väitteet. Komission mukaan valittajan argumentaatiolla, joka koskee niiden todisteiden tutkimista, jotka tämä on esittänyt ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan oletaman kumoamiseksi, pyritään todellisuudessa siihen, että unionin tuomioistuin arvioisi näitä todisteita uudelleen, joten se on jätettävä tutkimatta.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 47 Ensimmäiseksi on huomautettava, että valittajan väite, joka koskee sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on sen mukaan kääntänyt todistustaakan, perustuu lähtökohtaan, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan, että komissio saattoi käsiteltävässä asiassa nojautua ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan oletamaan katsoakseen valittajan olevan vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta IPO:ta edeltäneen ajanjakson osalta. Koska valituksenalaisessa tuomiossa ei ole tältä osin mitään oikeudellista virhettä, kuten tämän tuomion 36 kohdasta ilmenee, tämä väite on kuitenkin hylättävä.
- 48 Toiseksi on palautettava mieleen, että SEUT 256 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta. Ainoastaan unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen määrittämään merkityksellisen tosiseikaston ja arvioimaan sitä sekä selvitysaineistoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tosiseikasto ja selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, niiden arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin (tuomio 26.9.2018, Philips ja Philips France v. komissio, C-98/17 P, ei julkaistu, EU:C:2018:774, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 49 Unionin tuomioistuimen toimivalta valvoa unionin yleisen tuomioistuimen tekemiä tosiseikkoja koskevia toteamuksia ulottuu sitä vastoin muun muassa siihen, onko todistustaakkaa ja asian selvittämistä koskevia sääntöjä noudatettu (tuomio 18.1.2017, Toshiba v. komissio, C-623/15 P, ei julkaistu, EU:C:2017:21, 39 kohta ja tuomio 14.6.2018, Makhlouf v. neuvosto, C-458/17 P, ei julkaistu, EU:C:2018:441, 57 kohta).
- 50 Koska valittaja ei ole käsiteltävässä asiassa vedonnut siihen, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut tosiseikat ja selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, sen väitteet, jotka koskevat ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevan oletettaman kumoamiseksi esitettyjen todisteiden tutkimista, on jätettävä tutkimatta.
- 51 Kolmanneksi on huomautettava siltä osin kuin tämän tuomion 48 ja 49 kohdassa mainitun oikeuskäytännön nojalla voitaisiin katsoa, että ensimmäisen valitusperusteen toisessa osassa esitetyt väitteet on mahdollista ottaa tutkittavaksi, ensinnäkin, että – toisin kuin valittaja väittää – unionin yleinen tuomioistuin ei ole valituksenalaisen tuomion 70 ja 71 kohdassa asettanut valittajalle ylivoimaista näyttövelvollisuutta vaan se on lähinnä vain muistuttanut, että todistustaakka kyseessä olevan oletettaman kumoamiseksi kuului valittajalle.
- 52 Unionin yleinen tuomioistuin ei toiseksi ole mitenkään katsonut valituksenalaisen tuomion 73 ja 74 kohdassa, että Prysmianin hallituksen esittämät riippumattomuutta koskevat julkiset lausunnot olivat valheellisia ja Italian lainsäädännön vastaisia. Unionin yleinen tuomioistuin näet pelkästään totesi, että nämä lausunnot eivät sinänsä voineet osoittaa niiden sisällön todenmukaisuutta ja että ratkaisevan vaikutusvallan käyttämistä oli arvioitava konkreettisten todisteiden perusteella.
- 53 Vaikka valittaja kolmanneksi moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä hylkäsi virheellisesti sen väitteen, joka mainitaan kannekirjelmän 50 kohdassa ja jonka mukaan GSCP V -rahastot eivät olleet antaneet ohjeita Prysmianille, on todettava, ettei valittaja selitä, miltä osin unionin yleinen tuomioistuin olisi voinut ymmärtää sen ulottuvuuden toisin kuin mitä se on todennut valituksenalaisen tuomion 76 kohdassa, eikä sitä, mitkä seikat tai todisteet unionin yleinen tuomioistuin olisi tässä yhteydessä jättänyt tutkimatta, kun huomautetaan, että unionin yleinen tuomioistuin on vastannut argumentaatioon, johon valittaja oli viitannut kyseisen kannekirjelmän tässä kohdassa kyseessä olevan kanneperusteen toisen osan yhteydessä.
- 54 Tästä seuraa, että ensimmäisen valitusperusteen toinen osa on osaksi jätettävä tutkimatta ja osaksi hylättävä perusteettomana.

Ensimmäisen valitusperusteen kolmas osa

– Asianosaisten lausumat

- 55 Valittaja väittää ensimmäisen valitusperusteensa kolmannessa osassa, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen vahvistaessaan komission riidanalaisessa päätöksessä tekemän päätelmän, jonka mukaan valittaja oli tosiasiallisesti käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianiin IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana.
- 56 Komissio, Prysmian ja PrysmianCS katsovat, että kyseinen osa on jätettävä tutkimatta sillä perusteella, että siinä pyydetään unionin tuomioistuinta arvioimaan uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa tutkitut tosiseikat ja todisteet. Tämä osa on niiden mukaan joka tapauksessa perusteeton.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

- 57 Tältä osin on muistutettava, että – kuten tämän tuomion 9 ja 10 kohdasta ilmenee – komissio nojautui riidanalaisessa päätöksessä kahteen perusteeseen katsoakseen, että valittaja oli vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana. Komissio on yhtäältä tukeutunut ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamiaan sillä perusteella, että valittajalla oli hallussaan kaikki Prysmianin osakkeisiin liittyvät äänioikeudet. Toisaalta se katsoi, että valittaja oli tosiasiallisesti käyttänyt tällaista vaikutusvaltaa Prysmianiin.
- 58 Kuten tämän valitusperusteen ensimmäisen osan tutkinnasta ilmenee, unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että komissiolla oli käsiteltävässä asiassa oikeus nojautua ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallista käyttämistä koskevaan olettamiaan todetakseen, että valittaja oli vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta IPO:ta edeltäneen ajanjakson osalta. Tämän valitusperusteen toisen osan tutkinnasta ilmenee lisäksi, ettei unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä myöskään päätellessään nyt käsiteltävässä asiassa, ettei valittaja ollut onnistunut kumoamaan tätä olettamia.
- 59 Ensimmäisen valitusperusteen kolmas osa, joka koskee unionin yleisen tuomioistuimen päätelmiä toisesta perusteesta, johon komissio nojautui katsoakseen valittajan olevan vastuussa kyseessä olevasta rikkomisesta IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana, on siis hylättävä tehottomana.
- 60 Ensimmäinen valitusperuste on näin ollen jätettävä osittain tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

Toinen valitusperuste

- 61 Toinen valitusperuste, joka koskee valituksenalaisen tuomion 81–144 kohtaa, sisältää kolme osaa.

Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa

– *Asianosaisten lausumat*

- 62 Valittaja väittää toisen valitusperusteen ensimmäisessä osassa, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen ensinnäkin, kun se vahvistaakseen komission arvioinnin, jonka mukaan valittajan voitiin katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta myös IPO:n jälkeisen ajanjakson osalta, tukeutui seikkoihin, joita sovellettiin IPO:ta edeltäneeseen ajanjaksoon, toiseksi, kun se väitti ainoastaan, ettei IPO ollut muuttanut mitään, ja kolmanneksi, kun se käänsi käytännössä todistustaakan valittajan vahingoksi. Prysmianin IPO merkitsi kuitenkin kyseisen yhtiön kannalta ratkaisevaa käännekohtaa. GSCP V -rahastot omistivat 3.5.2007 alkaen vain noin 46 prosenttia Prysmianin osakekannasta, ja tämä osuus oli 12.11.2007 vain noin 26 prosenttia. Prysmianiin sovellettiin 3.5.2007 alkaen lisäksi avoimuusvelvoitetta markkinoihin nähden.
- 63 Unionin yleisen tuomioistuimen omaksuma lähestymistapa on myös ristiriidassa muun muassa niiden 16.6.2016 annetun tuomion Evonik Degussa ja AlzChem v. komissio (C-155/14 P, EU:C:2016:446) 34 kohdasta ilmenevien ohjeiden kanssa, joiden mukaan yhtäältä sen arvioimiseksi, päättääkö tietty tytäryhtiö itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vai noudattaako se olennaisilta osin emoyhtiönsä sille antamia ohjeita, unionin yleisen tuomioistuimen on arvioitava kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjaksoon ajallisesti liittyviä tosiseikkoja ja toisaalta muuta ajanjaksoa koskevat seikat voidaan ottaa huomioon vain sillä edellytyksellä, että unionin yleinen tuomioistuin kykenee osoittamaan näiden seikkojen merkityksellisyyden asianomaisen ajanjakson kannalta eikä siirrä automaattisesti tähän ajanjaksoon päätelmiä, jotka perustuvat näiden seikkojen arviointiin.

64 Valittajan mukaan unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut kyseistä oikeuskäytäntöä virheellisesti, kun se on viitannut valituksenalaisen tuomion 93, 94 ja 133 kohdassa yhtäältä yhteen ainoaan rikkomisajanjakson jälkeen ilmenneeseen tilanteeseen, jossa GSCP V -rahastot peruuttivat Prysmianin hallituksen jäsenten nimityksen, ja toisaalta siihen, että ennen IPO:ta nimitetty hallitus pysyi samana ilman muutoksia IPO:n jälkeen, koska kummallakaan näistä seikoista ei ollut ratkaisevaa vaikutusta siihen, että valittaja oli väitetyesti käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianiin IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana. Unionin yleisen tuomioistuimen ei olisi myöskään pitänyt tukeutua valituksenalaisen tuomion 92 kohdassa äänioikeuksia koskevaan määräysvaltaan tai ääntenenemmistöön Prysmianin yhtiökokouksessa, sillä niitä ei enää ollut IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana. Vaikka unionin yleinen tuomioistuin myöntää, että jotta emoyhtiön voidaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön käyttäytymisestä, komissio ei voi tyytyä toteamaan, että emoyhtiö voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, vaan sen on myös tarkastettava, onko tätä vaikutusvaltaa tosiasiallisesti käytetty, unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi perustanut päätelmänsä seikkoihin, jotka voivat enintään osoittaa mahdollisuuden käyttää tiettyä vaikutusvaltaa, ja vahvistanut päätelmät, jotka perustuvat Prysmianin puolueellisiin ilmoituksiin.

65 Komissio väittää, että toinen valitusperuste on jätettävä tutkimatta sillä perusteella, että siinä pyydetään unionin tuomioistuinta arvioimaan uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa tutkitut tosiseikat ja todisteet. Tämä peruste on sen mielestä joka tapauksessa perusteeton.

66 Prysmian ja PrysmianCS väittävät, ettei toisen valitusperusteen ensimmäinen osa ole perusteltu.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

67 Toisen valitusperusteen ensimmäisen osan tutkittavaksi ottamisesta on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tutkittaessa sitä, voiko emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen, on otettava huomioon tytäryhtiön sen emoyhtiöön yhdistäviä taloudellisia, organisatorisia ja oikeudellisia yhteyksiä koskevat kaikki merkitykselliset seikat ja otettava näin huomioon taloudellinen todellisuus. Se, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön käyttäytymiseen, voidaan lisäksi päätellä joukosta yhtäpitäviä tekijöitä, vaikkei mikään näistä tekijöistä erikseen tarkasteltuna riitäkään näyttämään toteen tällaisen vaikutusvallan olemassaoloa (tuomio 18.1.2017, Toshiba v. komissio, C-623/15 P, ei julkaistu, EU:C:2017:21, 46 ja 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että tätä tehtäväänsä hoitaessaan unionin yleisen tuomioistuimen on arvioitava kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjaksoon ajallisesti liittyviä tosiseikkoja, tämän kuitenkin rajoittamatta mahdollisuutta nojautua seikkoihin, jotka koskevat tätä edeltävää ajanjaksoa, siltä osin kuin se kykenee osoittamaan näiden seikkojen merkityksellisyyden kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjakson kannalta eikä siirrä automaattisesti tähän ajanjaksoon päätelmiä, jotka perustuvat sitä edeltävien seikkojen arviointiin (tuomio 16.6.2016, Evonik Degussa ja AlzChem v. komissio, C-155/14 P, EU:C:2016:446, 34 kohta).

69 Siltä osin kuin valittaja arvostelee toisen valitusperusteen ensimmäisessä osassa esittämillään väitteillä unionin yleistä tuomioistuinta lähinnä siitä, että tämä on nojautunut kyseisessä tutkinnassa seikkoihin, joilla ei ollut merkitystä kyseessä olevan ajanjakson kannalta, ja kääntänyt todistustaakan, on todettava, että nämä väitteet koskevat oikeuskysymyksiä, jotka voidaan esittää muutoksenhaun yhteydessä.

70 Sitä vastoin väitteitä, joilla pyritään kyseenalaistamaan unionin yleisen tuomioistuimen tämän tutkinnan yhteydessä suorittama selvitysaineiston arviointi, ei tämän tuomion 48 ja 49 kohdassa mieleen palautetun oikeuskäytännön perusteella voida ottaa tutkittavaksi muutoksenhaun yhteydessä, koska valittaja ei ole väittänyt, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla.

- 71 Asiakysymyksestä on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 81–144 kohdassa tutkinut kysymyksen siitä, oliko valittaja yhtäältä IPO:ta edeltäneen ajanjakson aikana ja toisaalta IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin markkinakäyttäytymiseen. Se tutki tässä yhteydessä yksityiskohtaisesti ne kahdeksan seikkaa, joihin komissio oli tältä osin nojautunut. Unionin yleinen tuomioistuin tutki yhtenä niistä seikoista, jotka liittyvät kilpailusääntöjen rikkomisen koko ajanjaksoon, muun muassa oikeuden nimittämää Prysmianin eri hallitusten jäsenet sekä oikeuden kutsua osakkeenomistajat koolle yhtiökokouksiin ja ehdottaa hallitusten jäsenten tai kaikkien hallitusten erottamista.
- 72 Tästä tutkinnasta ei millään tavoin ilmene, että unionin yleinen tuomioistuin olisi tarkastaakseen, oliko valittaja käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin markkinakäyttäytymiseen IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana, tukeutunut IPO:ta edeltäneeseen ajanjaksoon soveltuviin seikkoihin tai kääntänyt todistustaakan valittajan vahingoksi. Tästä tutkinnasta ja etenkin valituksenalaisen tuomion 93, 94 ja 133 kohdasta näet ilmenee, että sen sijaan, että unionin yleinen tuomioistuin olisi katsonut, ettei IPO:sta ollut aiheutunut tältä osin muutoksia, se otti huolellisesti huomioon seikat, joihin komissio oli vedonnut riidanalaisessa päätöksessä, erottamalla selvästi toisistaan IPO:ta edeltäneen ja IPO:n jälkeisen ajanjakson. Tämän tuomion 62 kohdassa mainittu valittajan argumentaatio perustuu siis valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan, ja se on näin ollen hylättävä perusteettomana.
- 73 Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on näin ollen osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

Toisen valitusperusteen toinen ja kolmas osa

– Asianosaisten lausumat

- 74 Valittaja väittää toisen valitusperusteensa toisessa osassa, että unionin yleinen tuomioistuin on todennut virheellisesti, että se oli Prysmianin hallituksessa riittävästi edustettuna, jotta se saattoi vaikuttaa Prysmianin markkinakäyttäytymiseen.
- 75 Ensimmäiseksi valittaja toteaa, että unionin yleisen tuomioistuimen väite, jonka mukaan Prysmianin hallituksen kokoonpanon säilyminen samana IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana on indisio siitä, että Prysmian käytti edelleen määräysvaltaa kyseiseen hallitukseen IPO:n jälkeen, on täysin virheellinen. Tässä hallituksessa, joka nimitettiin 28.2.2007 pidetyssä yhtiökokouksessa, oli kymmenen jäsentä, joista ainoastaan kolme oli PIA:n johtavia hallituksen jäseniä. Koska päätöksen tekeminen mainitussa hallituksessa edellyttää yksinkertaista ääntenenemmistöä, tähän samaan hallitukseen kuuluvat PIA:n johtavat hallituksen jäsenet eivät siis ole milloinkaan voineet tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa koko Prysmianin hallitukseen. Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi tulkinnut asiakirja-aineistoon sisältyviä todisteita virheellisesti jättäessään huomiotta sen, että kutakin PIA:n johtavaa hallituksen jäsentä, jotka olivat myös Prysmianin hallituksen jäseniä, oli kielletty toimimasta IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana yksinomaan tai pääasiallisesti muiden osapuolten, mukaan lukien valittajan, hyväksi.
- 76 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valittajan mukaan oikeudellisen virheen kahden Prysmianin hallitukseen kuuluvan liikkeenjohtoon osallistumattoman ja riippumattoman hallituksen jäsenen roolin osalta (jäljempänä kyseessä olevat hallituksen jäsenet).
- 77 Valittaja väittää tältä osin ensinnäkin sen unionin yleisen tuomioistuimen väitteen osalta, jonka mukaan valittajalla oli yhteyksiä vähintään 50 prosenttiin Prysmianin hallituksen jäsenistä, kun otetaan huomioon yhteydet kyseessä oleviin hallituksen jäseniin, ettei näitä väitetyjä yhteyksiä muun muassa ”aikaisempien konsulttipalvelujen” tai ”konsultointisopimusten” kautta ole tarkasteltu millään tavalla eikä niitä ole kuvattu asianmukaisesti valituksenalaisessa tuomiossa. Unionin yleinen tuomioistuin ei

ole myöskään osoittanut, että nämä väitetyt yhteydet olisivat voineet olla etusijalla tai että ne ovat olleet etusijalla siihen riippumattomuusvelvoitteeseen nähden, joka kyseessä olevilla hallituksen jäsenillä on kaikkiin osakkeenomistajiin nähden.

- 78 Oikeuskäytännöstä ilmenee valittajan mukaan, että ainoastaan tehtävien päällekkäisyys johtaa väistämättä siihen, että emoyhtiö on tilanteessa, jossa se vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen. Nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat hallituksen jäsenet eivät kuitenkaan olleet valittajan hallituksen jäseniä, valittajan edustajia eivätkä edes sen ylimpiä johtohenkilöitä. Yksikään heistä ei myöskään ole ollut johtavassa asemassa valittajan palveluksessa.
- 79 Katsoessaan, ettei valittaja ollut esittänyt näyttöä yhteyden puuttumisesta kyseessä oleviin hallituksen jäseniin, unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi kääntänyt todistustaakan.
- 80 Vaikka lopuksi oletettaisiin, että kyseessä olevat hallituksen jäsenet otetaan huomioon yhdessä PIA:n johtavien hallituksen jäsenten kanssa, he eivät muodostaneet yhdessä Prysmianin hallituksen enemmistöä vaan heitä oli ainoastaan viisi sen kymmenestä jäsenestä ja he muodostivat siis puolet kyseisestä hallituksesta, mikä merkitsee sitä, etteivät he voineet tehdä yksin hallituksen päätöksiä.
- 81 Unionin yleinen tuomioistuin on toiseksi tehnyt oikeudellisen virheen, joka merkitsee kyseessä olevan selvitysaineiston ottamista huomioon vääristyneellä tavalla, kun se on hylännyt niiden Prysmianin hallituksen esittämien lausuntojen todistusarvon, joilla vahvistetaan sen riippumattomien jäsenten riippumattomuus, ja kääntänyt näin todistustaakan uudelleen. IPO:n jälkeen Prysmian on joutunut nimeämään tietyn määrän riippumattomia hallituksen jäseniä hallitukseensa. Tältä osin kaikki hallituksen jäsenen ja yhtiön väliset sukulaisuussuhteet tai ammatilliset suhteet, mukaan lukien konsernin muut yritykset tai tärkeimmät osakkeenomistajat, on suljettu pois. Prysmianin hallitus on kuitenkin useaan otteeseen virallisesti vahvistanut, että riippumattomat hallituksen jäsenet olivat todella riippumattomia. Jos Prysmianilla olisi ollut pienintäkään epäilystä näiden vahvistusten paikkansapitävyydestä, sille olisi voitu määrätä niiden antamisen johdosta siviili-, hallinto- ja mahdollisesti rikosoikeudellisia seuraamuksia Italian oikeuden nojalla.
- 82 Kolmanneksi valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on arvioinut todisteita valituksenalaisessa tuomiossa epä johdonmukaisesti, kun se on päätellyt yhtäältä valituksenalaisen tuomion 108 kohdassa, että pelkästään se, että Prysmianin hallitus oli arvioinut eräät Prysmianin hallituksen jäsenistä riippumattomiksi, ei voinut osoittaa yhteyksien puuttumista valittajaan ja näin ollen kyseisten hallituksen jäsenten todellista riippumattomuutta, ja toisaalta kyseisen tuomion 136 kohdassa, että valittajan oli sen kyseisen hallituksen kokouksen pöytäkirjan osalta, jossa esitettiin kokoukseen osallistuneiden henkilöiden huomautukset, esitettävä näyttö siitä, että asia oli toisin.
- 83 Toisen valitusperusteensa kolmannessa osassa valittaja väittää, ettei yksikään muista unionin yleisen tuomioistuimen esittämistä seikoista riitä yksinään tai yhdessä muiden seikkojen kanssa osoittamaan, että valittaja käytti tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianiin IPO:n jälkeisen ajanjakson aikana.
- 84 Ensimmäiseksi valittaja katsoo, että GSCP V -rahastoilla oleva oikeus nimittää Prysmianin hallituksen jäseniä ja näillä rahastoilla oleva oikeus kutsua osakkeenomistajat koolle yhtiökokouksiin ja ehdottaa hallituksen jäsenten tai koko hallituksen erottamista eivät osoita, että valittaja pystyi samojen rahastojen välityksellä käyttämään ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianiin. Nimitysoikeuksien osalta unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetään näet sen osoittamista, että näin nimitetyillä hallituksen jäsenillä on valta pakottaa koko hallitus hyväksymään niiden tosiasiallinen määräysvalta.
- 85 Toiseksi valittaja väittää PIA:n johtaville hallituksen jäsenille ennen IPO:ta siirretyistä valtuuksista, kyseisten hallituksen jäsenten nimittämisestä Prysmianin strategiseen komiteaan IPO:n jälkeen, säännöllisten päivitysten ja kuukausikertomusten saamisesta sekä muista IPO:n johdosta toteutetuista

ja valituksenalaisen tuomion 130 kohdassa mainituista toimenpiteistä, ettei yksikään näistä toimenpiteistä erikseen tai yhdessä tarkasteltuina ole todiste ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallisesta käyttämisestä Prysmianiin.

- 86 Kolmanneksi valittaja katsoo, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 140–142 kohdassa esittämä toteamus, jonka mukaan valittaja on käyttänyt Prysmianiin nähden teollisuusomistajalle tyyppillisellä tavalla, on virheellinen. Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi tehnyt ilmeisen oikeudellisen virheen, kun se ei ole ottanut huomioon oikeuskäytäntöä, jonka mukaan valittajan kaltainen pelkän rahoitussijoittajan ei voida katsoa olevan vastuussa kilpailuoikeuden rikkomisista.
- 87 Komissio väittää, että toisen valitusperusteen toinen ja kolmas osa on jätettävä tutkimatta syistä, jotka on jo esitetty tämän tuomion 65 kohdassa. Toinen osa on sen mukaan lisäksi tehoton. Komissio katsoo toissijaisesti, että nämä kummatkin osat ovat perusteettomia.
- 88 Prysmian ja PrysmianCS väittävät, että nämä kaksi osaa on jätettävä tutkimatta ja toissijaisesti hylättävä perusteettomina.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

- 89 Ensimmäiseksi on huomautettava siltä osin kuin valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei tämä ole vastannut sen väitteisiin, jotka koskevat sen ja Prysmianin hallituksen jäsenten välisten yhteyksien olemassaoloa ja merkityksellisyyttä, että unionin yleinen tuomioistuin on tukeutuessaan ja viitatessaan valituksenalaisen tuomion 106 kohdassa riidanalaisen päätöksen 761 ja 762 perustelukappaleeseen sekä niiden alaviitteisiin yksilöinyt kyseessä olevat yhteydet riittävästi. Kyseisen tuomion 106–108 kohdasta ilmenee lisäksi, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että nyt käsiteltävässä asiassa nämä yhteydet olivat sellaisia, että niitä voitiin pitää yhtenä niistä seikoista, joihin komissio saattoi tukeutua osoittaakseen, että valittaja oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa Prysmianin käyttäytymiseen.
- 90 Tältä osin on muistutettava, että tämän tuomion 67 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että se, että emoyhtiö käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön käyttäytymiseen, voidaan päätellä joukosta yhtäpitäviä tekijöitä, vaikkei mikään näistä tekijöistä erikseen tarkasteltuna riitäkään näyttämään toteen tällaisen vaikutusvallan olemassaoloa.
- 91 Toiseksi on todettava väitteestä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on arvioinut todisteita epä johdonmukaisesti, että valittajan argumentaatio koskee valituksenalaisen tuomion 108 ja 136 kohtaa. Unionin yleinen tuomioistuin on katsonut kyseisen tuomion 108 kohdassa, että pelkästään se, että kyseinen hallitus on arvioinut tiettyjen hallituksensa jäsenten olevan riippumattomia tai että se on julkaissut tällaisen arvioinnin yrityksen johtamista koskevista kertomuksissaan, kuten valittaja väittää, ei ole sinällään omiaan kyseenalaistamaan komission toteamusta, jonka mukaan nämä samat hallituksen jäsenet eivät tosiasiallisesti olleet lopettaneet ylläpitämästä yhteyksiä valittajaan. Unionin yleinen tuomioistuin totesi siten lähinnä, että hallituksen arvioinnit voidaan osoittaa vääriksi komission toteamuksilla. Tämä arviointi ei kuitenkaan ole millään tavalla ristiriidassa sen valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa esitetyn toteamuksen kanssa, joka koskee Prysmianin hallituksen virallisessa pöytäkirjassa tehtyä huomautusta ja jonka mukaan tällaisessa asiakirjassa oletetaan esitettävien huomautukset, jotka mainittuun hallituksen kokoukseen osallistuneet henkilöt ovat halunneet merkitä pöytäkirjaan.
- 92 Kolmanneksi on riittävää todeta todistustaakan väitetystä kääntämisestä kyseessä olevien hallituksen jäsenten roolin osalta, että valittajan argumentaatio perustuu valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan. Kyseisen tuomion 106 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on näet arvioituaan todisteita, joihin komissio oli vedonnut, ja pääteltyään, että näillä todisteilla tuetut henkilöyhteydet

olivat merkityksellinen tekijä tutkittaessa kysymystä siitä, käyttikö valittaja tosiasiallisesti määräysvaltaa Prysmianiin, rajoittunut lähinnä toteamaan, ettei valittaja ollut kyennyt kyseenalaistamaan tätä päätelmää.

- 93 Neljänneksi on huomautettava valittajan väitteestä, jonka mukaan oikeuskäytännöstä ilmenee, että ainoastaan tehtävien päällekkäisyys johtaa väistämättä siihen, että emoyhtiö on tilanteessa, jossa se vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen, ja nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kyse tällaisesta tilanteesta, että oikeuskäytännöstä ilmenee – kuten unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 107 kohdassa –, että emoyhtiön ja sen tytäryhtiön muodostama taloudellinen yksikkö voi syntyä näiden kummankin välisistä muodollisista suhteista mutta se voi syntyä myös epämuodollisesti muun muassa tällaisen taloudellisen kokonaisuuden muodostavien oikeudellisten yksikköjen välisten henkilöyhteyksien kautta (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2013, komissio v. Stichting Administratiekantor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, 68 kohta).
- 94 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei kuitenkaan ilmene, että kahden yhtiön väliset henkilöyhteydet voisivat olla tältä osin merkityksellisiä vain, mikäli kyse on tehtävien päällekkäisyydestä. Tällaisten henkilöyhteyksien merkityksellisyys perustuu näet siihen, että ne voivat antaa vaikutelman siitä, että vaikka joku henkilö toimii tietyn yhtiön puolesta, hän tosiasiallisesti ajaa hänellä toiseen yhtiöön olevien yhteyksiensä perusteella viimeksi mainitun yhtiön etuja. Näin voi olla myös silloin, kun jonkin yhtiön hallitukseen kuuluva henkilö on sidoksissa toiseen yhtiöön ”aikaisempien konsulttipalvelujen” tai ”konsultointisopimusten” kautta, kuten unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 106 kohdassa huomauttanut.
- 95 Tästä seuraa, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että tällaisilla henkilöyhteyksillä voi lähtökohtaisesti olla merkitystä selvittäessä, voiko emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen.
- 96 Viidenneksi on todettava valittajan toisen valitusperusteen toisessa ja kolmannessa osassa esittämistä muista väitteistä, että on ilmeistä, että kaikilla näillä väitteillä valittaja tosiasiallisesti vain kyseenalaistaa todellisuudessa ne unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevat arvioinnit, jotka tämä on esittänyt arvioidessaan nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellisiä todisteita, ja pyrkii näin siihen, että unionin tuomioistuin korvaa omalla arvioinnillaan unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin.
- 97 Kuten tämän tuomion 48 ja 49 kohdassa on muistutettu, ainoastaan unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin on toimivaltainen määrittämään merkityksellisen tosiseikaston ja arvioimaan sitä sekä selvitysaineistoa, ja lukuun ottamatta sitä tapausta, että tosiseikasto ja selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, niiden arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin.
- 98 Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt, että kun valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut selvitysaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, sen on ilmoitettava täsmällisesti ne seikat, jotka se katsoo unionin yleisen tuomioistuimen ottaneen huomioon vääristyneellä tavalla, ja näytettävä toteen ne arviointivirheet, joiden vuoksi unionin yleinen tuomioistuin on arvioinnissaan päätenyt tähän vääristyneellä tavalla huomioon ottamiseen (tuomio 28.11.2019, Brugg Kabel ja Kabelwerke Brugg v. komissio, C-591/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:1026, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 99 Valittaja tosin väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut vääristyneellä tavalla huomioon niiden Prysmianin hallituksen antamien lausuntojen merkityksen, joissa vahvistetaan, että kyseisessä hallituksessa toimivat riippumattomat hallituksen jäsenet olivat todella riippumattomia. Valittaja ei kuitenkaan ole osoittanut, millä tavalla unionin yleinen tuomioistuin olisi tähän johtopäätökseen päätyessään ottanut kyseessä olevat todisteet huomioon vääristyneellä tavalla.

- 100 Tältä osin on näet huomautettava, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 108 kohdassa, että pelkästään se, että kyseinen hallitus on arvioinut tiettyjen hallituksensa jäsenten olevan riippumattomia tai että se on julkaissut tällaisen arvioinnin yrityksen johtamista koskeissa kertomuksissaan, ei ollut sinällään omiaan kyseenalaistamaan komission toteamusta, jonka mukaan nämä samat hallituksen jäsenet eivät tosiasiallisesti lopettaneet ylläpitämästä yhteyksiä valittajaan.
- 101 Koska valittaja ei näin ollen ole osoittanut, että tosiseikat tai selvitysaineisto olisi otettu huomioon vääristyneellä tavalla, sen argumentaatio, jolla pyritään kyseenalaistamaan unionin yleisen tuomioistuimen näistä tosiseikoista ja selvitysaineistosta tekemä arviointi, on jätettävä tutkimatta.
- 102 Toinen valitusperuste on näin ollen jätettävä osittain tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.
- 103 Valittajan siitä vaatimuksesta, että sille myönnetään sama alennus sakon määrästä, joka Prysmianille ja PrysmianCS:lle myönnetään, alentamalla sen maksettavaksi yhteisvastuullisesti näiden kanssa määrätyn sakon määrää, jos unionin tuomioistuin hyväksyy valituksen, jonka mainitut yhtiöt ovat tehneet 12.7.2018 annetusta unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi v. komissio (T-475/14, EU:T:2018:448), on riittävää todeta, että unionin tuomioistuin on hylännyt kyseisen valituksen 24.9.2020 annetulla tuomiolla Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi v. komissio (C-601/18 P, EU:C:2020:751).
- 104 Koska yksikään valittajan valituksensa tueksi esittämä valitusperuste ei voi menestyä, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 105 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 106 Koska valittaja on hävinnyt asian ja koska komissio on vaatinut valittajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, valittaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja se velvoitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.
- 107 Työjärjestyksen 184 artiklan 4 kohdan nojalla on niin, että jos ensimmäisessä oikeusasteessa väliintulijana esiintynyt ei ole valittanut ratkaisusta, se voidaan velvoittaa vastaamaan oikeudenkäyntikuluista muutoksenhakuasteessa vain, jos se on osallistunut asian käsittelyn kirjalliseen tai suulliseen vaiheeseen unionin tuomioistuimessa. Jos tässä tarkoitettu asianosainen osallistuu oikeudenkäyntiin, unionin tuomioistuin voi määrätä, että se vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 108 Koska Prysmian ja PrysmianCS ovat osallistuneet asian käsittelyyn unionin tuomioistuimessa, nyt käsiteltävän asian olosuhteissa on määrättävä, että ne vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) The Goldman Sachs Group Inc. vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

3) Prysmian SpA ja Prysmian Cavi e Sistemi Srl vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset